Θέατρο / Κριτική

Ενας αλλιώτικος ρεαλισμός

«Η τραπεζαρία» τού Α.Ρ. Γκέρνυ από τήν «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης» στό Θέατρο «Αυλαία»

Απο την Ηρω Βακαλοπουλου

Ο Α.Ρ. Γκρένυ δέν διεκδικεί με τήν «Τραπεζαρία» του μιά διέξοδο από τό παγκόσμιο τέλμα τής θεατρικής έκφρασης. Παρά τη μεγάλη επιτυχία πού είχε τό έργο - 607 παραστασεις μόνο στη Ν. Υόρκη και μεταφορά σέ εικοσιμία αμερικανικές πόλεις - θεματογραφικά τουλαχιστον δέν προχωρεί πέρα από τήν παραδοσιακή «κλίση» τής αμερικανικής λογοτεχνίας στή νοσταλγική επιστροφή του οθησμένου παρελθόντος.

Ωστόσο, ό τρόπος πού χειρίζεται τό θέμα του ό Γκέρνυ προσδίδει στη δραματογραφία του ορισμένα «ειδικά» ατού, πού αποκαλύπτουν ένα έντονο κριτικό μυαλό μέ ποιητική φαντασία. Τά σκέτς- ενστάντανέ του προελθόντος διακρίνονται γιά τόν κριτικό τους ρεαλισμό, τήν ειδικαστική αντίληψη τής γραφής, έναν ιδιότυπο θεατρισμό και γοητευτικό κλίμα. Η κομψή και χαμηλότονη διαθεση ανθρώπων και σχέσεων από την τραπεζαρία δέν έχει σκοπό νά σκιαγραφήσει απλά ένα χαρακτηριστικό στιλιζαρισμένο πορτραίτο τής παλιάς μεγαλοαστικής ζωής. Είναι ένα καλλιτεχνικό παιχνίδι μέ τή φιλοσοφία τού χρόνου, τής κοινωνικότητας τής ύπαρξης και τής συμπεριφοράς. Τό ρεαλιστικό περίγραμμα του έργου είναι γεμάτο λεπτές νύξεις πού ευαισθητα φιλτράρονται μέσα από τόν εκπληκτικά εύθύβολο διάλογο παραπέμποντας σέ εύρύτερες θεμελιακές παρατηρήσεις πάνω στήν ιστορία, τόν έρωτα, τήν ανθρώπινη συμβαση, τόν κοινωνικό κώδικα.

Σ ΤΗΝ «Τραπεζαρία» η «αντιγραφή» τής ζωής έχει ποιητική διαστάση χωρίς νά χάνει το ρεαλισμό της, γιατί η καθημερινή δράση υπερβαίνει τά όρια τής αλήθειας μέ ειδικαστικό τρόπο. Στη σκηνη κυριαρχεί η γαλήνη τής ακινητοποιημένης φωτογραφησης, μέ τόν θαυμό τρόπο πού αναβιώνουν οι παλιές μνήμες σέ μιά ευαισθητη καλλιτεχνική φαντασία. Η επιλογή των θεμάτων δέν εξασφαλίζει συνδεσεις, αλλα ολοκληρωνει αποσπασματικά την εικονογραφηση και το πνευμα μιας εποχης στην εξελιξή της. Ενα αφηγηματικό δηλαδή φηφιδωτό μέ θεατρικη δομή για τις παλιές μνημες.

Το έργο διατνέεται από τρυφερη αισθαντικότητα, έχει σωστά διαγραμμενους τυπους και αριστα δομημενη πλοκη, ωστε νά καθηλωνει τό ενδιαφερον του θεατή μεχρι την τελευταια στιγμη. Τά σκέτς διαδεχονται τό ένα τό αλλο μέ ενωμενα τα σημεια αλλαγης τους. Μια τραπεζαρία κοινωνεί και οι κληρονομοι μοιραζουν μέ γεροντική σχολαστικότητα τα αντικειμενα. Αμεσως μετά ό χρονος εκτινασσεται στό παρελθόν και αρχιζει η αφηγηση τής ζωης, πού καλυπτει ένα μεγάλο χρονικό διαστημα (περιπου από τό 1920 μέχρι τις μερες μας). Υπαρχει ένα σκέτς για την αστική οικογένεια (Αχ μίς Κελλυ), ένα αλλο γιά τήν κατάχρηση της μητρικης κυριαρχιας (η θεία Μάρθα), δυο σκέτς μέ θεμα τή μοιχεια («το παρτυ», «η μοιχεια»), τρια σκέτς μέ κρατεσα δομή («γραμόνα», «οι ελληνοντες πολιτισμοι» και «προσβαλανει το θειο»). Υπαρχουν σκέτς μέ κυριαρχη διαθεση πού εκπεμπουν αυθόρμητη συγκινηση και σκέτς μέ κοινωνικό η ψυχολογικό χαρακτηρα πού αποδιδουν φαινόμενα και αντιληψεις τής συγχρονης ζωης.

Τους τιτλους εχει δωσει ό ιδιος τής Πειραματικής Σκηνής τής Τέχνης. Αυτο είναι προβαση του συγγραφεα.

Ο Α.Ρ. Γκέρνυ φθάνει τήν αποψη του ώς τή λεπταισθητη ειρωνεία και το σαρκασμό.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 14 ΦΕΒ. 1986

Η Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης κάνει νά αντιμετωπίσει ένα δύσκολο έργο από σκηνική αποψη. Σκετσάκια πού αφορουν μερες τής κλωστες πλοκής και παίζονται μόνο από ένα πρόσωπο. Η σκηνοθεσία τής Ερσης Βασιλειαδη στόχευε, αποφασιστικη στήν επιτυχία τής παραστασης. Σωστόνοντας τής κρισιμες αποσταστες διαστημα-τικες ταυτόχρονα ένα υπέροχο ρυθμό και ένα θεατρικό κλίμα. Κάτω από την καθοδηγηση της η δραματοποιία τού Γκερνυ πάθαλε όλα τα ιδιότυπα στοιχεία της μέ τρόπο άνετο και αρμονικό. Η παράσταση ήταν ερμηνευτικη και ποιητική αρμονικη, λεπτοτητα ύφους και τονων διαύγεια και αξιολογη θεατρικοτητα.

Τό συνεπες σκηνικό της κ. Ι. Μανωλεδακη, μέ τη μουντάδα της παρελθόντος εποχής διευκόλυνε τό παιχνίδι των φωτισμων και την καταδειξη της αλλαγης του χρονου από κοστουμια των ηθοποιων πολυτελεστατη η ίδια μέ καλό γουστο. Αποφαση συνεπεια και αι θαυμα στη θεατρικη απαιτηση. Θεατρικη φαντασία και δεξιοτητα εχει η ιδεα μετάφραση της Θαλειας Σκαρλατου.

Η Λενα Σαββιδου, η Ελη Σταμουλη, οι Θαλεια και Δώρα Σκαρλατου, η Μένη Κυριακογλου, ό Αλεξανδρος Μαυκανος, ό Γιωργος Κορμανός, ό Θεοδωρος Τεκντετζιδης και ό Ανδρέας Νατσιος, μέ τό εξυπνο και ευστροφο παιξιμό τους εξασφαλισαν τη καλλιτεχνική ποιοτητα της παραστασης.

Ο Αμερικανος συγγραφέας Α.Ρ. Γκέρνυ γεννηθηκε από Μπαμπαλο της Ν. Υόρκης τό 1930. Εχει γράψει πολλα θεατρικα εργα, τηλεοπτικα και κινηματογραφικά σενάρια, μυθιστορηματα και σήμερα ζει και εργάζεται διδασκοντας φιλολογια στό ινστιτουτο τεχνολογίας της Μασσαχουσετ της. Η «Τραπεζαρία» του πρωτοπαίζεται στήν Ελλάδα από την Πειραματική τής Τέχνης.

Ηρώ Βακαλοπούλου